

Kerkzegel: "Een gebroken rad???"

In onze cultuur worden zaken van belang bekrachtigd met een handtekening. Soms gaat die gepaard met een afdruk van een zegel(-ring). Doel is de waardevastheid van de inhoud van het stuk te laten uitkomen.

Oeroud zijn de wortels van een dergelijk gebruik. Duizenden jaren voor Christus al ontleenden wetten daaraan hun rechtskracht. In onze musea zijn de zegels te zien die ten tijde van de bouw van de Egyptische pyramiden werden benut!

Ook in de bijbel duiken voorbeelden van zulk handelen op. En christenen noemen de sacramenten 'zegels' op de beloften van het evangelie. "Met bloed bezegeld," zeggen we van ingrijpende gebeurtenissen. Zo ook van de verkondiging: bezegeld met het bloed van de Heer! Ja en ook soms bezegeld met het bloed van christenen, martelaren, getuigen (want dat is de betekenis van het woordje martelaren). Dat getuigen, bezegeld met bloed, gaat door tot de dag van vandaag. Opdat de gehele christenheid daaraan o.a. inspiratie en vastberadenheid zou opdoen. Zoals alle christenen dat ook doen aan doop en avondmaal, wáármerken.

In de naamgeving van de oude kerk in Roden, duikt de herinnering op aan zo'n martelaar, Catharina van Alexandrië. Waarom nu juist háár naam gegeven werd aan die sobere ruimte op de woeste Drentse grond, waar gedacht werd aan en gedankt werd voor de 'bezegeling met bloed' weten we niet meer. Was het om tegen onze heidense voorouders te zeggen: "Kijk, mensen geven voor dit nieuwe, waarvoor deze ruimte gebouwd wordt, zelfs hun leven!"? Dat zou best kunnen als we ons realiseren hoe nieuw de boodschap was! En is! Onze voorouders hadden immers hun eigen, overgeleverde vormen van godenverering. Hun hele doen en laten was erop gericht om machten, goden, geesten, die wazig, grillig en onkenbaar waren, tevreden stellen. Die allemaal zo te dienen, dat onheil en gevaar misschien kon worden afgewend. Zodat de gemeenschap kon voortbestaan. In zulk denken en leven kwam het evangelie. Dat precies het omgekeerde zei. Dit namelijk, dat de 'nieuwe' God tot de mensen gekomen was om hen te dienen! Dat Hij best zonder de mensen kon, maar dat Hij dat niet wil. Dat Hij daarom tot hen was neergedaald, in het hunne, zelfs tot in hun dood toe! Dat allerlaatste, onbekende, waarmee geen mens raad weet, om zelfs daar doorheen te komen. Met hen. Wat een ruimte! Bevrijding zelfs van de diepste angst. En dat deze God een Naam heeft. En roept bij name!

Wie weet is dat allemaal gepaard gegaan met het vertellen van een verhaal. Het verhaal van Catharina van Alexandrië. Zelfs een niets betekenende, zwakke vrouw (we leven in het jaar 1100) was zo sterk daardoor, dat ze een martelares werd. Dat ze tegenover de standhouden van de keizer, die toen een bijna almachtige god was, volhield dat ze bij Christus hoorde. En dat met haar bloed glimlachend bezegelde, acht eeuwen geleden alweer. Misschien is het zo in 1100 aan onze voorouders verteld.

Nu, 2008, is het alweer bijna negen eeuwen geleden, dat dit verhaal werd verteld als illustratie. Zoals het ook alweer bijna negen eeuwen geleden is dat de oude kerk van Roden gebouwd werd.

Onafgebroken heeft dat vreemde bericht van die levende God in die oude ruimte geklonken. Telkens in andere omstandigheden. Met andere woorden. Zodat er krachten van uitgingen, voort gedragen onder vallen en opstaan door mensen die daardoor werden gegrepen. Die misschien zo nu en dan zelf ook wel een beetje martelaars werden. Een gekruisigde is immers nooit aantrekkelijk, voor welke buitenwacht dan ook. En toch...!

Bij de Catharinakerk op de Brink hoort ook een 'kerkzegel'. Herinnerend aan de martelares Catharina van Alexandrië: een wagenwiel, haar martelwerktuig. Centraal staat daarin de as, die alles draagt. Waarin de Alpha is omringd door de Omega, omdat Christus spreekt: "Ik ben de Alpha en de Omega." De spaken die daarvan uitgaan en ook daarheen terugkeren: symbolen van het middelpuntzoekende (de eredienst) en het middelpuntvliedende (apostolaat en diaconaat) van de gemeente. Tegelijk vormen die spaken door hun verschillende bewerking een x = een Chi, de eerste letter van Christus' naam en een + = het kruis. Zo rolt het wiel door de wereld. Ook vandaag!

Het wiel is, in tegenstelling tot dat van Catharina, ongebroken. De gemeente, wereldwijd, leeft immers nog steeds 'in de verdrukking', wij hier niet zo misschien, maar zeker vele broers en zusters elders. "In de wereld zult ge verdrukking hebben. Maar hebt goede moed: Ik heb de wereld overwonnen!" Daarom is de achtergrond een stralende zon, de 'Zonne der gerechtigheid'. Daarom ook de verwijzing in het randschrift naar de Bergrede: "Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien". Wat tegelijk weer verband houdt met de naam Catharina = De reine! Waarin dan weer het element zit van de Hervorming, toe we 'kettters' werden genoemd, een woord afkomstig van Catharina. Let u maar op de klank. Zogenaamde 'reinen', een scheldwoord.

Wat die Catharina zelf betreft: haar geschiedenis verliest zich in de mist van eeuwen. Ze moet een heel geleerde jonge dame zijn geweest, die niet op haar mondje gevallen was. Uitstekend kon zij haar zaak van het christelijk geloof verdedigen. Ook wilde ze tot iedere prijs 'maagd' blijven. Dat doet ons nu misschien wonderlijk aan, maar wie een beetje weet heeft van de erotische godsdienstige uitspattingen en de hoogbeschaafde tempelprostitutie van haar dagen staat daar met meer begrip tegenover. Christenen moeten immers soms 'nee' zeggen omdat ze 'ja' hebben gezegd. Jammer, dat zo'n tijdgebonden, fiere houding dan later tot 'wet' wordt verheven. Zodat de roomkatholieke geestelijkheid vandaag nog zit met het verdriet van het voorgeschreven celibaat als heiliger levensstaat!

Catharina is ter wille van haar belijdenis en leven tenslotte op een wiel met scherpe punten vastgebonden om van een hoogte te worden afgerold en zo verpletterd te worden. Maar, om de één of andere reden brak het wiel. Zodoende kon die voorstelling niet doorgaan. Toen is de beul gekomen en heeft haar onthoofd. Dat gebeurde omstreeks het jaar 300 tijdens de vervolging onder keizer Diocletianus. Wat is waarheid? Wat is legende? Niemand kan het ooit achterhalen. Maar haar naam is nooit meer vergeten. Denkt u maar aan de Sinte Catharijne van Den Briel. Of aan de nieuwe kerk van Amsterdam. Enzovoort.

En als omstreeks het jaar 900 een keizer een kerk sticht in Maagdenburg (let u op die naam) om vandaar uit Oost Europa met het evangelie in contact te brengen, noemt hij die stichting met twee namen van Egyptenaars, die martelaren werden van Christus: de neger Mauritius uit Thebe en de 'blauwkous' Catharina van Alexandrië. Tot meerdere glorie van de enige Naam!